

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 42 (3–2014)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2014

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляев І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Сафонова В. Є., д-р екон. наук, Хачатрян Г. Е., д-р екон. наук.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Гаркуша В. С., канд. юрид. наук, доцент, Демченко С. Ф., д-р юрид. наук, Джуль В. В., д-р юрид. наук, проф., Ковальська В. В., д-р юрид. наук, ст. наук. співр., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Курко М. Н., д-р юрид. наук, доцент, Мартиненко О. А., д-р юрид. наук, проф., Муравйов К. В., канд. юрид. наук, доцент, Недюха М. П., д-р філос. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф., Темченко В. І., канд. юрид. наук, доцент, Христинченко Н. П., канд. юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук, проф., Ярмиш О. Н., д-р юрид. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф., Бучек А. О., д-р психол. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 2 липня 2014 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 42 (3–2014). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. — 256 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

Міністерством освіти і науки України збірник “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з економічних наук (за наказом МОН України від 21.11.13 № 1609).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2014
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2014

Поліщук М. Г.

Адміністративна преюдиція в кодексі
України про адміністративні правопорушення
щодо порушень у сфері забезпечення
безпеки дорожнього руху 132

Полярков В. О.

Адміністративно-правові методи діяльності
суб'єктів забезпечення економічної безпеки
держави 136

Терещук О. Д.

Організація діяльності поліції окремих
зарубіжних країн щодо припинення
групових порушень громадського порядку
та масових безпорядків під час проведення
масових заходів 141

Подолька С. А.

Адміністративно-правові засоби
забезпечення обігу інформації в органах
Прокуратури України 146

Щокін Р. Г.

Роль експертизи в укладанні
господарських договорів у сфері
інтелектуальної діяльності 152

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ 158

**Захожай В. Б., Головач Н. А.,
Захожай К. В., Казак О. О.**

Інформаційно-аналітичне забезпечення
економічної безпеки
(статистичний аспект) 158

Рижиков В. С.

Організація обліку і калькулювання за повними
витратами в управлінському обліку
на мікрорівні 163

Шконда В. В., Кальянов А. В.

Стратегії антикризового управління
сучасним підприємством 167

Захожай В. Б., Бурсов Р. В.

Сучасні підходи щодо визначення
технологічного рівня
промислових підприємств 176

Карбовська Л. О.

Досвід зарубіжних країн щодо регулювання
попиту і пропозиції на ринку праці
фахівців з вищою освітою 184

Лелик Л. І., Гринькевич О. С.

Регіональні рейтингові оцінки як
інструмент популяризації внутрішнього
туризму в Україні 189

Kukhta P. V.,

Aliev H. H.

Constituent parts of the mechanism of control
of enterprises investment activity 196

Баєв В. В.

Загальноекономічні тенденції розвитку
туризму України 200

Голуб Л. О.

Оцінка аудиторського ризику та
тестування засобів контролю фінансової
діяльності підприємства 207

Корецька О. В.

Щодо визначення економічної сутності
конкурентоспроможності промислових
підприємств 215

Романенко А. М.

Роль механізму “єдиного вікна”
у забезпеченні спрощення процедур
міжнародної торгівлі 223

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 229

Konczanin M.

The status of the profession of a speech therapist
in Sweden, Norway, the Czech Republic 229

Szafrańska K.

The humanization of the process of educating
logopedists (speech-language pathologists)
at the university level 232

Кравченко А. І.

Цінність як духовний стрижень
особистості в процесі її становлення
та життєдіяльності:
концептуально-постановчий аспект 237

РЕЦЕНЗІЇ 231

Утвенко В. В.

Рецензія на монографію В. В. Омельчука
“Нормативно-правове забезпечення
державно-церковних взаємин у Візантійській
імперії” 243

Радзієвський О. І.

Рецензія на монографію А. Г. Охріменко
“Фінансове забезпечення
функціонування туристичної галузі
України” 249

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 251

УДК 351.863:311.21

В. Б. ЗАХОЖАЙ

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

Н. А. ГОЛОВАЧ

Київський національний торговельно-економічний університет

К. В. ЗАХОЖАЙ

Київський університет управління та підприємництва

О. О. КАЗАК

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ (СТАТИСТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 42(3), с. 158—162

Висвітлені концептуальні засади та методичні положення щодо побудови та використання інформаційно-аналітичного забезпечення (ІАЗ) управління економічною безпекою на засадах методології статистичного дослідження.

Необхідною умовою піднесення економіки є активний вплив управління на розвиток продуктивних сил. Потрібно сформува-ти таку систему управління, яка б відпові-дала інтенсивному типу економічного роз-витку, що є передумовою прискореного со-ціально-економічного розвитку країни, якіс-ного оновлення усіх сфер життя суспільства.

Удосконалення управління економікою повинно мати комплексний характер, охо-плюючи аналіз, планування, контроль на всіх рівнях макро- та мікроекономіки [1—6].

При цьому особлива увага має бути при-ділена аспектам, пов'язаним з економічною безпекою.

Економічна безпека — синтетична катего-рія політекономії та політології, тісно пов'я-зана з категоріями економічної незалежнос-ті, стабільності та вразливості, економічного тиску, шантажу, агресії, економічного сувере-нітету та ін.

Прийнято розрізняти такі рівні економіч-ної безпеки: міжнародна (глобальна та регі-ональна), національна, локальна (регіональ-на та галузева всередині країни) і приватна (фірм та особистостей).

Необхідним інструментом розв'язання проблем забезпечення економічної безпеки є наявність сучасної технології інформацій-но-аналітичного забезпечення, яке передба-

чає збирання, обробку, аналіз, прогнозування відповідної інформації як бази розробки управлінських рішень у системі економічної безпеки.

У зв'язку з цим об'єктивно висуваються нові вимоги до статистичної науки і практики, як необхідної складової загальної системи інформаційного забезпечення, для того, щоб статистика стала дієвим інструментом ефективного управління. Зростає актуальність комплексного використання статистичних методів у вирішенні завдань управління економічною безпекою. Це потребує узагальнення набутого досвіду в галузі прикладної статистики та його розвитку з урахуванням специфічних завдань сучасної практики управління.

Використання статистичних методів дає можливість перевести багато проблем економічної безпеки в площину точного кількісного відображення з якісним змістом, на основі реального інформаційного забезпечення розрахунків відповідно до потреб користувачів.

Відповідне програмне забезпечення прискорює та вдосконалює оброблення інформації, значно розширюючи коло завдань, які в процесі управління можна вирішити за допомогою статистичних методів.

Це гарантує творчий підхід до виконання конкретних завдань управління, пошук нових способів підвищення та обґрунтованості управлінських рішень, розроблення заходів щодо зростання ефективності в усіх сферах діяльності за окремими напрямками забезпечення економічної безпеки [1].

Відповідна блок-схема обґрунтування заходів із забезпечення економічної безпеки, що характеризує структуру та послідовність операцій, спрямованих на обґрунтування управлінських рішень, наведених нижче.

I. Загальні положення:

- політика економічної безпеки;
- концепція економічної безпеки;
- методологічні основи інформаційно-аналітичного забезпечення регулювання економічної безпеки, в тому числі на засадах статистичного аналізу.

II. Інформаційне забезпечення:

а) передумови формування інформаційної бази;

б) зміст наявної інформації;

в) критерії оцінювання інформації:

- достовірність та ступінь відповідності інформації фактам, явищам і подіям;
- відповідність поставленим завданням;
- своєчасність надходження і повнота;
- ступінь дезінформації;
- можливості багатоцільового використання;
- придатність і достатність для характеристики сучасного стану і прогнозування;

г) пропозиції щодо вдосконалення інформаційної бази відповідно до результатів оцінювання.

III. Методичне забезпечення статистичного оцінювання економічної безпеки, яке передбачає визначення:

- системи показників оцінювання стану економічної безпеки;
- комплексу узагальнюючих характеристик-індикаторів оцінювання процесів, пов'язаних з економічною безпекою;
- періодичність відображення явищ і процесів, взаємодію з іншими системами показників;
- комплексу правил, прийомів та методів статистичного аналізу, призначених для оцінювання інформації і підготовки бази прийняття і підтримки управлінських рішень відповідно до проблем забезпечення економічної безпеки.

Зміст аналітичної роботи полягає у приведенні розрізнених відомостей у логічно побудовану систему співзалежностей, що дає змогу дати обґрунтовану оцінку як усієї сукупності фактів, так і кожного з них, та їх ролі у розв'язанні досліджуваної проблеми.

Нижче наводиться характеристика деяких основних напрямів статистичного аналізу, які є базою узагальнюючої характеристики стану економічної безпеки.

Пропорційність економічного розвитку, як чинник економічної безпеки, визначається на основі аналізу співвідношення ресурсів та їх використання в широкому розумінні. Це стосується багатоаспектного статистичного аналізу пропорційності розподілів щодо розміщення: чисельності зайнятих та ВРП,

населення та обсягів його доходів, споживання товарів та послуг; попиту та пропозиції на товари і послуги, доходів і витрат місцевих бюджетів, інвестицій та ВРП тощо.

При цьому за групові ознаки приймаються види економічної діяльності, галузі, регіони, соціально-економічні групи населення тощо.

Інструментами статистичного аналізу пропорційності є коефіцієнти локалізації, концентрації та кривої Лоренца.

Особлива увага має бути приділена аналізу ефективності структурної трансформації в економіці та її відповідності структурній політиці.

Насамперед усе стосується активної структурної політики щодо вибору пріоритетних напрямів розвитку певних галузей, видів виробництва, економічних районів. Зокрема, виробництва в галузях, які забезпечують значну частину експортної продукції, здатних на внутрішньому ринку замінити імпорту продукцію, які впроваджують ресурсозберігаючі технології, здатні підвищити науково-технічний рівень і якість продукції, рівень у ній доданої вартості, розвиток виробництва конкурентоспроможних на світовому ринку товарів тощо. Завдання аналізу ефективності структурної трансформації вирішується за допомогою індексного методу статистики.

Результати відповідного статистичного аналізу ефективності структурних зрушень є базою визначення диспропорцій як чинника загрози економічній безпеці.

Балансовий метод як інструмент оцінювання економічної безпеки дає змогу здійснити аналіз взаємозв'язків елементів відтворення, зокрема співвідношення ресурсів та їх використання, ринків (фондового товарного та ін.), між споживанням та виробництвом, між експортом та імпортом, витратами та ефектом приливу, притоком і відтоком капіталу, між інвестиціями та інфраструктурою інвестиційного процесу, інвестиціями та ризиком тощо. При цьому основна мета аналізу — викриття резервів подальшого розвитку та шляхів їх використання.

Отримана в результаті дослідження основних аспектів економічної безпеки інформа-

ція дає можливість зробити порівняльний аналіз загального рівня економічної безпеки в динаміці під впливом основних формуючих факторів.

Статистичний аналіз взаємозв'язків між явищами, впливу на них основних чинників, серед яких, зокрема, виділяють ті, що виникають у результаті дії об'єктивних законів (державного регулювання, форсмажорних обставин тощо) та спричиняють виникнення ризиків. Для цього використовуються статистичні моделі різних типів взаємозв'язків — функціональних, стохастичних, кореляційних.

Водночас, статистична оцінка ризиків економічної діяльності дає можливість вчасно їх виявити і, за наявності своєчасної і достовірної інформації про механізм їх формування, частково уникнути. У першу чергу це стосується політичних, макроекономічних, комерційних та екологічних ризиків.

Слід зазначити, що на сучасному етапі особливого значення набуває проблема управління економічною безпекою під впливом людського чинника, а саме: ставлення окремих соціально-економічних груп населення до заходів щодо забезпечення національної та економічної безпеки країни в поточному періоді і в перспективі. У вирішенні цього завдання значна роль належить методології статистичного дослідження.

Зокрема, це стосується статистичного моніторингу ризиків, які викликані певними управлінськими рішеннями. Так, система антикризових заходів може супроводжуватись тимчасовим зниженням рівня життя населення. Відповідна своєчасна інформація дає можливість розробити заходи запобігання зростанню соціальної напруги.

На основі наведених вище напрямів аналізу визначається можливість комплексного використання їх результатів для розкриття механізму соціально-економічних явищ і процесів. Зокрема, це стосується економічної ефективності отриманої інформації на основі співвідношення результатів і витрат на її отримання.

Крім того, здійснюється факторний аналіз динаміки ефекту та вплив на її рівень ефек-

тивності структурної трансформації, прогнозування тощо.

Важливим критерієм ефективності економіки є дотримання певних пропорцій між складовими ефективності — обсягом ефекту та пов'язаних з ним витратами. Для цього використовується система нормалей — ранжованих індексів змінних показників.

На заключному етапі здійснюється узагальнююча оцінка рівня економічної безпеки, що має враховувати наведені вище результати функціонування економіки. Для розрахунку такої інтегральної оцінки можуть бути використані експертні, статистичні методи, зокрема — багатовимірні оцінки, сукупність критеріїв математичної статистики.

Аналіз відповідної динаміки становить основу об'єктивної оцінки процесу розвитку, виявлення закономірностей, тенденцій та прогнозування.

На підставі результатів статистичного аналізу визначаються основні напрями управління, спрямованого на підвищення рівня економічної безпеки з урахуванням об'єктивно існуючих потенційних можливостей (резервів). При цьому, формується перелік завдань, послідовність їх виконання, визначаються методи вирішення і взаємної узгодженості цих завдань. Це створює методологію обґрунтування управлінських рішень статистичними методами.

Таким чином формується інформаційне забезпечення системного взаємозв'язку цільових комплексних програм: соціально-економічної, виробничої, науково-технічної, екологічної, інвестиційної, регіональної тощо в системі забезпечення економічної безпеки держави.

Варто зазначити, що в процесі розробки і використання інформаційного забезпечення економічної безпеки необхідно підтримувати активну співпрацю з провідними міжнародними центрами, фондами і програмами.

Це має сприяти вирішенню перспективних завдань з використання новітніх інформаційних технологій.

Така робота має здійснюватися науковцями у тісній співпраці з практиками на різних рівнях управління і державного регулювання.

Гостро стоїть проблема підготовки фахівців у цій галузі прикладної статистики, які

здатні виконувати функції аналітиків, експертів, радників та консультантів вищої економічної кваліфікації.

Такі фахівці повинні вміти збирати статистичну інформацію відповідно до завдань забезпечення економічної безпеки, систематизувати та класифікувати її; застосовувати методи її обробки, узагальнення та складання висновків, а також творчо використовувати отримані результати аналізу для підготовки управлінських рішень стосовно економічної безпеки та оцінювати в реальному часі наслідки таких управлінських рішень.

Відповідна підготовка має дати фахівцям можливість плідно та ефективно працювати в галузі формування економічної безпеки на різних рівнях управління.

Слід зауважити, що в одній статті неможливо висвітлити всі аспекти статистичного забезпечення управління економічною безпекою. Крім того, динамічно змінюються їх склад і завдання. Але вважаємо, що вирішення поставлених питань сприятиме розв'язанню проблем економічної безпеки обґрунтованіше та ефективніше.

Література

1. Головач А. В. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика: Навч. посіб. / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. — К.: КНЕУ, 2005. — 333 с.
2. Головач А. В. Статистичне забезпечення управління економікою: Прикладна математика з використанням аналітичного програмного середовища Microsoft Excel / А. В. Головач, В. Б. Захожай, І. Г. Манцуров. — К.: КНЕУ, 2006. — 328 с.
3. Головач А. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного фінансового менеджменту / А. В. Головач, В. Б. Захожай, І. Г. Манцуров, Н. А. Головач. — К.: КНЕУ, 2010. — 260 с.
4. Городня Т. А. Економічна та фінансова діагностика / Т. А. Городня, І. П. Мойсеєнко. — Л.: Магнолія, 2006, 2008. — 282 с.
5. Сухоруков А. І. Фінансова безпека держави / А. І. Сухоруков, О. Д. Лалюк. — К.: Центр учбової л-ри, 2007. — 192 с.
6. Экономическая и национальная безопасность: Учеб. / Под ред. Е. А. Олейникова. — М.: Экзамен, 2005. — 768 с.

Доведено, що необхідною складовою інформаційно-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою є комплексне використання методології статистичного аналізу. Це дає можливість перевести багато проблем економічної безпеки в площину кількісного вимірювання з якісним змістом на основі реального інформаційного забезпечення. Наведена блок-схема, яка характеризує структуру і послідовність операцій щодо здійснення статистичного аналізу та використання його результатів для обґрунтування заходів по забезпеченню економічної безпеки.

Доказано, что необходимой составляющей информационно-аналитического обеспечения управления экономической безопасностью является комплексное использование методологии статистического анализа. Это дает возможность перевести многие проблемы экономической безопасности в плоскость количественного измерения с качественным содержанием на основе реального информационного обеспечения. Приведена блок-схема, которая характеризует структуру и последовательность операций по осуществлению статистического анализа и использования его результатов для обоснования мероприятий по обеспечению экономической безопасности.

It is proved that the complex use of methodology of statistical analysis is the necessary component of information-analytical support management of economic security. This makes it possible to convert many problems of economic security to the level of quantitative measurement with quality content based on real information support. There shows the block diagram that describes the structure and sequence of operations for the implementation of statistical analysis and the use of its results to substantiate the measures to ensure the economic security.

Надійшла 3 липня 2014 р.